

Mas Torre Segimona (3era. part)

Des de començaments del segle 17è la Torre va estar en mans de diversos comerciants i burgesos de Manresa, que posaven els seus diners en explotacions agrícoles productives. El 5 de maig de 1710 Francesc Sagristà, l'amo del mas Gabriela, va comprar l'heretat de la Torre a Josep Massana i Perera, un cirurgià de Manresa. No sabem quant en va pagar en total, però sí que sabem que el mes d'agost el Francesc Sagristà va vendre un censal de 1.000 lliures a tres capellans de la Seu, Jaume Vallés, Jaume Forés i Josep Enrich, per pagar la finca que havia adquirit. Aquest censal era de preu molt elevat, però els mossens deuriem considerar que estava suficientment avalat per les possessions del Gabriela. El cens representava una pensió anual de 2.000 sous, és a dir 50 lliures. O la finca no era tan productiva com s'esperava, o bé no podia pagar els interessos del préstec, el cert és que el Francesc Sagristà el 14 de gener de 1737 es va vendre a carta de gràcia l'heretat Torre per 1.350 lliures a Ignasi Perera, un blanquer de Manresa. Cada vegada que una terra canviava de mans, el comprador havia de satisfer un determinat percentatge del preu de la compra-venda al senyor que tenia el domini directe de la terra en qüestió. Eren els drets dominicals del mig terç i del mig laudemí. En motiu de la venda a carta de gràcia, abans esmentada, ens assabentem que l'heretat Torre constava en realitat de dues propietats; la Torre Segimona i un mas rònec, aglevat i unit a aquesta, anomenat el mas Coll. Les terres del mas Coll estaven situades al sector de la Creu, on hi havia un casalot enrunat, restes del qual encara afloren avui dia en llaurar fondo la terra. El curiós és que el mas Coll no pertanyia al Duc de Cardona com la Torre Segimona i la resta de masos del terme, sinó que estava sota el domini de la parròquia de Sant Vicenç. Segurament era una porció de les terres que havien estat donades a l'església en els seus orígens, i que aquesta havia cedit en emfiteusi als amos de la Torre. El Perera va haver doncs de pagar al rector de Fals 220 lliures, a part d'una quantitat superior al Duc de Cardona.

L'Ignasi Perera era conegut amb el sobrenom de "lo noy de la virreyna", i quan va morir va deixar els seus béns al nebot Ignasi Perera, que tenia l'ofici de veler o teixidor de vels de seda. A finals de 1750, Maurici Soler de la Plana, un ric ciutadà honorat de Manresa, va voler invertir una part dels seus cabals en unes quantes finques i va fer una oferta al Perera que aquest no va poder refusar. Primer va comprar a aquest la propietat que tenia en penyora, però a continuació va comprar el dret de recuperar-la que encara mantenia el Francesc Sagristà. Així va fer-se amo absolut de la propietat. Al Sagristà li va pagar 1.700 lliures pel dret de lluir i quitar, diners que es van esmerçar en pagar diverses deutes que tenia la Gabriela. Es va redimir un censal de 50 lliures de la església de Camps, es van pagar les legítimes dels germans del Francesc Sagristà, es va pagar una part del dot que encara es devia d'una noia de la Gabriela, es van pagar 679 lliures a Josep Torra, un pagès de la Llavinera, i també es va indemnitzar a l'Ignasi Perera pels 8.735 ceps que havia plantat. Al final, el Sagristà només

es va poder embutxacar 195 lliures en efectiu. Maurici Soler de la Plana va haver de pagar llavors, els drets dominicals. Ignorem la part que li va tocar al Duc, però el rector de Fals, mossèn Feliu, va estar ben content, perquè va percebre 446 lliures i 15 sous. El preu total pagat per la Torre Segimona no deuria ser inferior a les 4.000 lliures.

Torre: façana nord

El nou amo es va trobar amb una masia en mal estat de conservació. Va encarregar obres d'ampliació i millora al casalot. La vella construcció adossada a la torre de guaita va donar pas a una casa de planta quadrada amb una teulada de quatre aiguavessants i llindes de pedra rogenca a les finestres. En una d'aquestes finestres hi ha inscrita la data de les reformes: 1752. Durant els anys de la màxima expansió de la vinya, diversos parcers van construir les seves tines formant una renglera a la part de ponent de la casa, mentre que les dues tines de l'amo eren dins de la casa. Segons la inscripció del Registre de la Propietat de 1863, la superfície de la finca és de 293 quarteres i el seu valor de 298 mil rals de billó. El 1889, l'amo Ramon Soler de la Plana, necessitat de numerari, va vendre's sis parcel·les a la part de baix del torrent de la Mallencosa, amb el dret de compartir l'aigua de la font que allí hi neix. En total va vendre 48 quarteres per 4.142 pessetes. El 1892 va hipotecar les seves tres finques de Fals al Banco Hipotecario de España per 33.000 pessetes, amb un interès anual del 5'5%. Les terres de la Torre van ser valorades en 9.000 pessetes. Finalment l'agost de 1903, el Soler de la Plana va vendre's les propietats a Ramon Casas Gibert, de Matamargó. En el moment de la venda, la Torre Segimona comptava amb set parcers, que pagaven la quarta part de la collita de les 50 quarteres de vinya que menaven. Els Casas van tenir la propietat durant tres generacions; del Ramon va passar al Josep, i d'aquest, al Ramon Casas Torrentó. Durant aquest període no es van fer obres a la casa, tret d'un cobert que van fer construir després de la guerra, aprofitant els materials de l'enderroc del mas Grau. Ramon Casas es va vendre la Torre i les altres dues finques seves del Pla de Fals el gener de 1969 pel preu de 8 milions de pessetes a la Cooperativa U.M.A.C. La Cooperativa ha fet moltes obres i edificacions als voltants de la vella casa, bàsicament granges i magatzems per portar a terme la seva activitat agrícola, de manera que la imatge que presentava la Torre abans de la guerra no s'assembla gens amb l'actual. L'antiga torre de guaita medieval es troba ara empentida al costat de les sitges i els coberts moderns.

Des que la família de pagesos propietaris de la Torre la va perdre, fa gairebé 400 anys, els amos absentistes han deixat la casa a cura de masovers. Han estat innumerables i els seus noms se'ls ha endut el vent de la història. Ha quedat en el record però, les famílies dels masovers que han estat a la Torre els darrers 150 anys. Francesc Moncunill Riera (1848-1906) era el propietari de cal Mosquit, però va llogar casa seva i va agafar la masoveria de la Torre, perquè aquesta tenia molta més terra. Ell i la seva muller Rosa Felip Bové van pujar quatre nois i una noia, els quals van marxar de casa tret del Josep i el Pere. El Josep va morir conco, mentre que el Pere era casat amb Maria Serra Pons. El Pere i la Maria van esdevenir els següents masovers. Tenien sis fills: el Francesc (1903), l'Àngel (1905), la Rosa (1907), el Joan (1909), l'Anna (1911), i el Moisès (1919). Qui es va quedar a casa va ser l'Àngel, que va formar família amb la Mercè Montalà Suñé. Durant la guerra civil, el Pere Moncunill, endut per l'eufòria revolucionària, es va negar a pagar les parts a l'amo. Just acabat el conflicte, el Casas el va acomiadar sense contemplacions i va haver de marxar cap a Cabrianes. El seu lloc el va ocupar una família que va venir de Bergús. El Josep Comas Òrrit i la Teresa Cantó Viladrich tenien set criatures quan es van instal·lar a la Torre, que es deien Josep, Ramon, Rosa, Joan, Benedicta, Florenci i Miquel. A Fals encara en van batejar dos més, la Concepció i la Maria. En total van tenir 12 criatures, però algunes van morir a la infància.

Els Comas sembraven molta terra amb l'ajuda dels tres animals que tenien, però a la dècada dels 70 els van substituir per un tractor de la marca SACA. La màquina la van comprar a mitges amb el Clotet d'Oliveres del Pla. Al costat del pare hi treballaven els seus fills Josep i Joan. El fill gran, el Josep Comas, juntament amb la seva muller Dolors Sala Ferrer i els seus fills Jordi, Anna i Pilar van ser qui van ocupar la masoveria, fins i tot després que passés a la Cooperativa. Després de la defunció del Josep, va venir de Navàs la família que s'hi està actualment. Van entrar el setembre del 2000 i està formada per Pere Guilanyà Torra, Otília Bertrams Masferrer, i els seus fills, Jordi i Àngel.

Torre: detall d'una finestra

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxid Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.